

M.A.Sem.III Examination
505 : Economics (New)
Labour Economics
April-2025

Time : 2-30 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : (૧) દરેક પ્રશ્નોના ગુણ સમાન છે.

(૨) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

૧. શ્રમનો અર્થ શું છે ? શ્રમની લાક્ષણિકતાઓ સવિસ્તાર સમજાવો. ૧૪
 અથવા
૧. આર્થિક સુધારણાઓની શ્રમપરની અસરો ટીકાત્મક રીતે સમજાવો.
૨. ભારતમાં શ્રમ બજારની લાક્ષણિકતાઓ ટીકાત્મક રીતે ચર્ચો. ૧૪
 અથવા
૨. દ્વિતીય રાષ્ટ્રીય શ્રમ આયોગની ભલામણો કઈ છે?
૩. ભારતમાં પંચવર્ષીય યોજનાઓ દરમિયાન વેતન નીતિ સવિસ્તાર સમજાવો. ૧૪
 અથવા
૩. મેડમ સ્મિથના સમયથી વર્તમાન સમય સુધી વેતનના સિદ્ધાંતોનું વિકાસનું અવલોકન કરો.
૪. સામૂહિક સૌદાગીરીના સિદ્ધાંતો સવિસ્તાર સમજાવો. ૧૪
 અથવા
૪. સંચાલનમાં શ્રમિકોની ભાગીદારીના મોડેલ સવિસ્તાર સમજાવો.
૫. ટૂંકમાં જવાબ આપો. (કોઈપણ સાત) ૧૪
- ૧) આર્થિક સુધારણાઓનો અર્થ જણાવો.
 - ૨) શ્રમ નીતિનો અર્થ શું છે ?
 - ૩) શ્રમ બજારનો ખ્યાલ ટૂંકમાં સમજાવો.
 - ૪) પરિવર્તનીય શ્રમ બજાર એટલે શું ?
 - ૫) શ્રમ બજારની પરિવર્તનીયતા (Labour Market Flexibility) વધારવાના વિવિધ રસ્તા કયા છે?
 - ૬) રેશનાલાઇઝેશનનો અર્થ ટૂંકમાં સમજાવો.
 - ૭) ન્યૂનતમ વેતનો એટલે શું ?
 - ૮) સામૂહિક સૌદાગીરીનો અર્થ જણાવો.
 - ૯) ઉત્પાદકતા એટલે શું ?
 - ૧૦) 'સંચાલનમાં શ્રમિકોની ભાગીદારી'નો અર્થ જણાવો.
 - ૧૧) વ્યાજબી વેતનો એટલે શું ?

2504E406-2
ENGLISH VERSION

1. What do you mean by Labour ? Explain in detail characteristics of the same. 14

OR

1. Explain critically the impact of economic reforms on labour.

2. Discuss in detail characteristics of Labour market in India. 14

OR

2. What are the recommendations of second national commission on labour?

3. Explain in detail wage policy in India during five year plans. 14

OR

3. Review the development of theories of wages from the days of Adam Smith to the present time.

4. Explain in detail theories of collective bargaining. 14

OR

4. Explain in detail models of workers Participations in Management.

5. Answer in short (Any 7) : 14

1) What do you mean by economic reforms ?

2) Give the meaning of Labour Policy.

3) Explain briefly the concept of Labour Market.

4) What is Labour Market flexibility ?

5) What are the various ways to increase labour market flexibility ?

6) Briefly explain the meaning of rationalization.

7) What do you mean by minimum wage ?

8) Give the meaning of collective bargaining.

9) What are the objectives of collective bargaining ?

10) What is productivity ?

11) Give the meaning of WPM (workers Participation in Management).

12) What do you mean by fair wages ?

2504E406-3
MA Sem.III Examination
505 : Economics (Old)
Economics of Social Infrastructure-I
April-2025

Time : 2-30 Hours]

[Max. Marks : 70

- સૂચના : (૧) દરેક પ્રશ્નોના ગુણ સમાન છે.
(૨) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
૧. અર્થતંત્રના આર્થિક વિકાસમાં સામાજિક માળખાનો ફાળો ચર્ચો. ૧૪
અથવા
૧. માનવ વિકાસ એટલે શું ? શિક્ષણ અને આરોગ્યના સંદર્ભમાં માનવવિકાસ માપન ચર્ચો.
૨. વિકાસ અંગે રોમર અને લુકાસના સિદ્ધાંતો ચર્ચો. ૧૪
અથવા
૨. સામાજિક આંતરસ્તરીય રચનામાં શિક્ષણ અને રોજગારીની વપરાશ અને મૂડી રોકાણના સંદર્ભમાં ચર્ચા કરો.
૩. અપૂરતા પોષણનું મૃત્યુદર અને માનવમૂડી માળખા સાથેનું જોડાણ ચર્ચો. ૧૪
અથવા
૩. અપૂરતું પોષણ એટલે શું ? તેના લક્ષણો અને માપદંડો ચર્ચો.
૪. પંચવર્ષિય યોજનાના સંદર્ભમાં આર્થિક સુધારાઓ અને સામાજિક ક્ષેત્રો અંગે ચર્ચા કરો. ૧૪
અથવા
૪. નોંધ લખો.
(૧) સામાજિક અંતઃસ્તરીય માળખાના વિકાસમાં જાહેરક્ષેત્રની ભૂમિકા.
(૨) સામાજિક ક્ષેત્રોની કિંમત-પ્રક્રિયા.
૫. બહુવૈકલ્પિક પસંદગીના પ્રશ્નો. (૧૨માંથી ગમે તે ૭નાં જવાબ લખો) ૧૪
(૧) માનવ વિકાસ સાથે સંકળાયેલ ઘટક
(૧) આરોગ્ય અને શિક્ષણ (૨) રાષ્ટ્રીય આવક (૩) માથાદીઠ આવક (૪) આંતરિક પેદાશ
(૨) નીચેનામાંથી કયું આર્થિક વૃદ્ધિનું માપ નથી.
(૧) રાષ્ટ્રીય આવક (૨) માથાદીઠ આવક (૩) તંદુરસ્તી અને શિક્ષણ (૪) આંતરિક પેદાશ
(૩) વૈશ્વિક સ્તરે ૨૦૧૮માં ભારતનો માનવવિકાસ આંકમાં ક્રમ-----
(૧) ૧૦૫ (૨) ૧૦૦ (૩) ૨૪૯ (૪) ૧૨૯
(૪) ૨૦૧૪-૨૦૧૫ થી ૨૦૧૯-૨૦૨૦ દરમિયાન ભારતમાં GDPના સામાજિક સેવાઓ પાછળનો ખર્ચનો ભાગ.
(૧) વધ્યું (૨) ઘટ્યું (૩) સ્થિર (૪) અસ્થિર

[PTO

2504E406-4

- (પ) સામાજિક મૂડીનું ઉદાહરણ
(૧) પોતાનું મકાન (૨) ખાનગી સાયકલ (૩) સિવિલ હોસ્પિટલ (૪) પોતાની મોટર કાર
- (૬) માનવ મૂડી રોકાણ અર્થતંત્રમાં સ્પિલઓવર અસર ઉપજાવી મૂડી સંચયનું ઘટતું મળતર ઘટાડે છે.
(૧) સાચુ (૨) ખોટું (૩) અનિર્ણીત (૪) અન્ય
- (૭) HDI એટલે શું ?
(૧) માનવ સંશાધન વિકાસ (૨) માનવ વિકાસ આંક (૩) માનવ વિકાસ (૪) વસ્તી વિકાસ
- (૮) વિટામીન-Aની ખામીથી શું થાય છે?
(૧) અંધાપો (૨) તાવ (૩) શરદી (૪) શ્વાસની તકલીફ
- (૯) ભારતમાં આર્થિક સુધારાઓ કયા વર્ષથી દાખલ થયાં છે?
(૧) ૧૯૫૦ (૨) ૧૯૮૦ (૩) ૧૯૯૧ (૪) ૧૯૭૦
- (૧૦) કુલ આંતરિક પેદાશના કેટલા ટકા આગણિત ખર્ચ કરવાથી અપૂરતા પોષણનો પ્રશ્ન હલ થઈ શકે ?
(૧) ૮ થી ૯% (૨) ૨ થી ૩% (૩) ૪ થી ૫% (૪) ૧૫ થી ૨૦%
- (૧૧) ટ્રાન્સપોર્ટેશનમાં કિંમત માટે શું ઉપયોગી છે?
(૧) કુલ ખર્ચ (૨) સીમાંત સામાજિક ખર્ચ-કિંમત (૩) કુલ આવક (૪) ઉપરનું એકેય નહિં
- (૧૨) આર્થિક સુધારા એટલે
(૧) ઉદારીકરણ (૨) ખાનગીકરણ (૩) વૈશ્વિકરણ (૪) ઉપરના તમામ.

2504E406-5
ENGLISH VERSION

1. Discuss the contribution of Social Infrastructure in Economic development of Economy. 14

OR

1. What is Human development ? Discuss measurement of Human development with reference to education and health.
2. Discuss Romar and Lucas theory of Growth. 14

OR

2. Discuss on Consumption and investment aspect with reference to education and employment in Social Infrastructure.
3. Discuss Linkages with Mortality and Human Capital formation of under Nutrition. 14

OR

3. What is under nutrition ? Discuss it's characteristics and measurement.
4. Discuss Economic Reforms and Social Sectors with reference to five year plans. 14

OR

4. Write short note :
- (1) Role of Public Sector in Social Infrastructure Development.
- (2) Pricing in Social Sectors.
5. Multiple choice questions : **(Write any 7 answer out of 12)** 14
- (1) The Element which is connected with Human development is...
- (a) Health and Education (b) National Income
- (c) Per Capita Income (d) Domestic Product
- (2) Which of the following is not the measurement of Economic growth?
- (a) National Income (b) Per Capital Income
- (c) Health and Education (d) Domestic Product.
- (3) India's Position in Global Human.
- (a) 105 (2) 100 (3) 249 (4) 129

[PTO

2504E406-6

- (4) The proportion of GDP in India, behind social services expenditure during 2014-15 to 2019-20 is...
(a) Increase (b) Decrease (c) Stable (d) Unstable
- (5) The example of Social Capital is..
(a) Own house (b) Private bicycle (c) Civil Hospital (d) Own Motorcar
- (6) Human Capital Investment create spill over effect in Economy and decreasing diminishing return to scale.
(a) Right (b) Wrong (c) Undecidable (d) Other
- (7) What is HDI ?
(a) Human Resources Development (b) Human Development Index ^d
(c) Human Development (d) Population Development
-
- 8) What is occur by the deficiency of vitamin-A ?
(a) Blindness (b) Fever (c) Cold (d) Breathing Problem
- (9) From which year Economic reforms were started in India ?
(a) 1950 (b) 1980 (c) 1991 (d) 1970
- (10) How many Estimated Cost of Gross Domestic Product solve the problem of under nutrition ?
(a) 8 to 9% (b) 2 to 3% (c) 4 to 5% (d) 15 to 20%
- (11) What is useful for pricing in transportation ?
(a) Total Cost (b) Marginal Social Cost Pricing
(c) Total Revenue (d) None of the above.
- (12) Economic Reforms means...
(a) Liberalization (b) Privatization (c) Globalization (d) All of above